

**БЎЛАЖАК БОШЛАНҒИЧ СИНФ ЎҚИТУВЧИЛАРИНИНГ
ИЖОДИЙ ҚОБИЛИЯТЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ
НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ.**

Тошбоева Саидахон Раҳмонбердиевна,

Фаргона давлат университети

Аннотация: Ушбу мақолада бўлажак бошланғич синф ўқитувчиларининг ижодий қобилиятларини ривожлантириш ва уларнинг ўз ижодий қобилиятларини қўллаш, шунингдек, замонавий инновацион технологиялардан фойдаланишлари ҳақида фикр юритилган.

Аннотация: В данной статье рассматривается развитие творческих способностей будущих учителей начальных классов и использование ими творческих способностей, а также использование современных инновационных технологии.

Abstract: This article discusses the development of creative abilities of future elementary school teachers and their use of creative abilities, as well as the use of modern innovative technologies.

Таълим сифатини ошириш ўқитувчи ва ўқувчиларни интеллектуал савиясини, билим олиш ва ижодий салоҳиятини ривожлантириш муаммосини ҳал қилиш зарурияти кўп жиҳатдан ўзрао боғлиқ саналади.

Бўлажак бошланғич синф ўқитувчиларининг ижодий қобилиятларини малакавий амалиёт жараёнида ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратиш бугунги кунда муҳим ҳисобланади.

Бўлажак бошланғич синф ўқитувчиси ўз билим ҳамда ижодий қобилиятларини амалиётда қўллаш, таълим тизимида янгиликларни жорий қилиш, ўз ижодий меҳнати билан ўсиб келаётган ёш авлодни ўқитиш ва тарбиялаш каби кўникмаларга эга бўлган мутахассисларни тайёрлашнинг методологик асосини ишлаб чиқилаганлиги билан ифодаланади.

Таъкилаш лозимки, мактабларимизда бўлажак ўқитувчиларнинг ижодий фаолиятга тайёрлигини шакллантириш муаммоси ҳали ҳануз етарли даражада тадқиқ қилинмаган. Тадқиқот ишларимиз олдида бўлажак бошланғич синф ўқитувчиларини бошланғич синф ёш ўқувчиларини ўқитиш ва тарбиялаш жараёнида ўз ижодий қобилиятларини қўллаш ва замонавий инновацион технологиялардан фойдаланишга ҳар томонлама тайёрлаш (таълим бериш) вазифаси турибди.

Б.М. Теплов, Л.С. Виготский, С.Л. Рубинштейн, Г.И. Батурина каби машҳур олимлар ижоднинг психологик-педагогик жиҳатларини ижодкор шахсни шакллантиришда энг муҳим жиҳатлар деб ҳисоблашади.

В.А. Кан-Калик ва Н.Д. Никандровлар ўзларининг “Педагогик ижод” деб номланган асарида идеал педагогнинг ахлоқий аспектига жиҳатларига алоҳида эътибор қаратишади. Асарда “ижод жараёни – тинимсиз пайдо бўладиган педагогик вазифаларни ҳал қилиш жараёнидир”¹, деб кўрсатади.

М.Лутфуллоев “Бўлажак ўқитувчиларнинг ижодий қобилиятларини шакллантириш педагогик ОТМнинг парталаридан бошланади. Олий таълимнинг битирувчиси ўқитиш ва тарбиялашнинг янги технологияларининг тадқиқотчиси, ишлаб чиқувчиси бўлиши зарур”, деб фикр беради².

М. Лутфуллоев ижод муаммосини ўрганишда – ижод ҳаётнинг энг муҳим омили ва инсоннинг барча неъматларининг манбаи ҳисобланади, деган фаразни илгари суради. Муаллиф фаол ва қобилиятли ўқувчилар билан ишлашнинг турли шакллари ва методларини таклиф қилади.

Ижодий қобилиятларни ривожлантириш муаммосининг долзарблиги жамиятнинг ўз қобилиятларини максимал даражада мамлакат тараққиётининг ижтимоий-иқтисодий муаммоларини ҳал қилишда фаол иштирок этадиган шахсга бўлган эҳтиёжининг ортгани билан изоҳланади.

Ижодкорлик қобилияти – бошланғич синф ўқитувчисининг асосий сифатларидан бири, унинг касбий фаолиятда муваффақиятининг гарови саналади.

¹ Кан - Калик В.А., Никандров Н.Д. Педагогическое творчество. -М.: Педагогика, 1990.- с. 45

² Лутфуллоев М. Современная дидактика. (Дидактикаи муосир). На тадж. языке. - Душанбе, 2001. - 331с.

Ижод инсон ва жамиятнинг фаоллиги ва мустақил фаолиятининг юксак шаклидир. Ижодда янгилик элементи мавжуд, ўзига ҳос ва маҳсулдор фаолиятни, муаммоли вазиятларни ечиш қобилиятини, эришилган натижага нисбатан танқидий муносабат билан биргаликда маҳсулдор тасаввурни тақозо этади³.

Рус файласуфи П.К.Энгельмеер “Ижод назарияси” асарида ижодий механизмларни тўғрисида илк бор маълумот берган. Энгельмеер “Инсоннинг ижоди табиат ижодининг давомидир. Ҳар иккиси ҳам ҳеч қачон ва ҳеч қаерда узилмаган битта қаторни ташкил қилади, чунки ижод ҳаётнинг бир қисмидир, ва ҳаёт эса ижоддир” деган фикрни беради⁴.

Я.А.Пономаревнинг ишларида ижод - кенг маънода - ривожланиш механизми, тақомиллаштиришга олиб келадиган ўзаро фаолият сифатида қаралади⁵.

А.Н.Лук ижод ва ижодий қобилият механизмининг назарий асосларини ривожлантиришга салмоқли ҳисса қўшган. Муаллиф ўзининг “Фикрлашга ўргатиш” асарида, - ижодий ютуқларга эришиш учун фикрлаш механизмларини ишга туширадиган “куч” керак деб ҳисоблайди. Бошқача қилиб айтганда, хоҳиш, ирода ҳамда мотивацион асос бўлиши зарур”⁶.

О.А. Абдуллина, Ю.П. Азаров, Ш.А. Амонашвили, Ю.К. Бабанский, С.Г. Вершловский, Ф.Н. Гоноболин, Ю.Б. Зотов, Д.Б. Эльконин ва бошқа олимларнинг тадқиқотларида ижоднинг психологиясни назарий жиҳатлари келтирилган.

Бизнингча, ижод янги ва ғайриоддий нарсаларни яратишга йўналтирилган ҳаракатларсиз мавжуд бўлмайди. Ижод маҳсули айнан фаолият жараёнида туғилади. Ижодий қобилиятларнинг ривожланишига турли шароитлар қулай замин яратади. Талабаларни рағбатлантириш, иқтидорли талабаларни қўллаб-қувватлаш учун шарт-шароитларни яратиш таълим жараёнининг энг муҳим вазифаси ҳисобланади.

Биз бўлажак бошланғич синф ўқитувчиларининг ижодий қобилиятларини малакавий амалиёт жараёнида ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратиш зарур, деб ҳисоблаймиз, чунки айнан шу

³ Загвязинский В.И. Педагогическое творчество учителя. М.: Педагогика, 1987.-с. 159

⁴ Энгельмейер П.К., Теория творчества. //Интернет ресурсы. Спб, 2010 г.

⁵ Пономарев Я.А. Психология творчества и педагогика. -М: Педагогика, 1976.-с.116

⁶ Лук А.Н. Учить мыслить. -М.:Знание, 1975.- с. 48

жараён давомида бўлажак ўқитувчилар олган билим, малака ва кўникмаларини кўллаш, реал педагогик фаолиятда ўз имкониятлари, қобилиятлари ва салоҳиятларини амалга оширишга бўлган шахсий мотивацияни мустаҳкамлаш ва ривожлантириш имкониятига эга бўладилар.

Биз бўлажак бошланғич синф ўқитувчиларининг ижодий қобилиятларини малакавий амалиёт жараёнида ривожлантириш учун нафақат талабанинг дарсларга қандай тайёргарлик кўриши, балки унинг дарсни қандай такдим этиши, ўқувчиларга қандай таъсир кўрсатишига ҳам эътибор бериш керак, деб ҳисоблаймиз. Бўлажак педагог сифатида малакавий амалиётда иштирок этаётган талаба болаларнинг ўқишга бўлган қизиқишини уйғотиш учун дарсни ташкил этишда ташаббускорлик, ўз тасавури, кашфиётчилик, ижодий ёндашувни намоён қилиши керак, чунки бу ижодий қобилиятларни кўллаш ва юксак малакали мутахассис бўлиш йўлидаги биринчи қадам саналади.

АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ

1. Загвязинский В.И. Педагогическое творчество учителя. М.: Педагогика, 1987.
2. Кан - Калик В.А., Никандров Н.Д. Педагогическое творчество. - М.: Педагогика, 1990.
3. Лук А.Н. Учить мыслить. -М.:Знание, 1975.
4. Лутфуллоев М. Современная дидактика. (Дидактикаи муосир). На тадж. языке. - Душанбе, 2001.
5. Пономарев Я.А. Психология творчества и педагогика. -М.: Педагогика, 1976.
6. Энгельмейер П.К., Теория творчества. //Интернет ресурсы. Спб, 2010 г.